

Natuurklanken

juli - augustus - september 2024 nummer 3

Wat doen wij

KNNV Epe-Heerde is een actieve vereniging. Naast ontspanning doen we inventarisaties van flora en fauna, gegevens die de landelijke databanken voorzien van nuttige informatie in ons werkgebied. Op het gebied van natuurbescherming houden we de ontwikkelingen in de regio bij en geven we advies en commentaar in het belang van de natuur.

Over Natuurklanken

Natuurklanken is het afdelingsblad van de Koninklijke Nederlandse Natuurvereniging (KNNV), afdeling Epe-Heerde. Het wordt verspreid onder de leden en verschijnt vier maal per jaar.

Coördinatie bezorging

Willie van Eldert

Redactie en digitale kopij

Lita Keuskamp, Joke van Litsenburg, Herwin Looman
Kopij naar: redactie@epe-heerde.knnv.nl
Sluitingsdatum kopij volgende Natuurklanken:
1 september 2024.

Voor het aanleveren van foto's: zie de informatie op de website.

Contributie en lidmaatschap

Leden € 30,00 per jaar
Huisgenootleden € 12,50 per jaar
Leden van andere KNNV afdelingen € 10,00 per jaar
Contributie betalingen steeds vóór 1 maart naar:

Rabobank IBAN: NL69RABO0101.219.865 t.n.v.
penningmeester KNNV afd. Epe-Heerde, Weteringdijk
47, 8166 KS Emst

Indien u het lidmaatschap wilt beëindigen dan dient dit schriftelijk te gebeuren (via ledenadm.) vóór 1 november voorafgaand aan het nieuwe lidmaatschapsjaar.

Bestuur

Voorzitter: Harry Rijken
voorzitter@epe-heerde.knnv.nl
Secretaris: vacature
secretaris@epe-heerde.knnv.nl
Penningmeester: Ron Roovers
penningmeester@epe-heerde.knnv.nl
Algemeen lid: Wim Oosterloo (contactpersoon
natuurbescherming)
Algemeen lid: Erwin Reinhard
erwin.reinhard@epe-heerde.knnv.nl

Ledenadministratie

Henk Dirkzwager
ledenadministratie@epe-heerde.knnv.nl

Website

landelijk: www.knnv.nl
afdeling: epe-heerde.knnv.nl
Webmaster: Herman Snoek
info@epe-heerde.knnv.nl

Social media

X (Twitter)/Instagram: @KNNVEpeHeerde
socials@epe-heerde.knnv.nl

Contactpersoon werkgroepen

Planten: Egbert de Boer
Paddenstoelen: Herman Snoek
info@epe-heerde.knnv.nl
Insecten: Gerard Plat
insecten@epe-heerde.knnv.nl
Geologie en Landschap: Tjada Amsterdam
geologie-landschap@epe-heerde.knnv.nl
Mossen: Mariet van Gelder
mossen@epe-heerde.knnv.nl
Vogels: Matthijs Bootsma
vogels@epe-heerde.knnv.nl
Zoogdieren: Frans Bosch
zoogdieren@epe-heerde.knnv.nl

Natuurpadcommissie

Tjada Amsterdam, Margriet Maan

Tuinambassadeur

(Elly ter Stege): Vacature

Inhoud

De Wezel	3
Stuurpraat	4
Agenda	4
Vogelexcursie 7 mei 2024 - Vitens-terrein Epe	5
Wandelen met Wim	7
Wandelen met Wim: 2 april 2024	8
Adder	8
Quiz Insectenwerkgroep	9
Verrassingsexcursie "Paddenstoelen"	10
Antwoorden bij de quiz	11
Vogelexcursie op Landgoed Vosbergen	12
Meikever	12
Weidevogelexcursies Wapenvelderbroek	13
Natuurdag 25 mei Renderklippen	15
Vogelexcursie Polder Oosterwolde - 20 april	16
Onbekend? (4)	19

Bitterzoet, Marknesse-Waterloopbos Foto Ineke Buitenhuis

Op het voorblad: Wezel, Epe-Zuuk 't Vossenbroek
Foto's Jan Borst

De Wezel

De Wezel (*Mustela nivalis*) is het kleinste roofdier van Europa. Ze komen in heel Nederland voor, met uitzondering van de Waddeneilanden. Ze zijn zowel overdag als 's nachts actief en staan tijdens het foerageren vaak op hun achterpoten ('kegelen') om de omgeving te verkennen. In onze omgeving worden ze enkele keren per jaar gemeld op waarneming.nl, maar ze worden ongetwijfeld vaker gezien.

Enkele kenmerken:

- lengte (kop-romp): 13-23 cm
- staartlengte: 3-6 cm
- gewicht: 40-150 gram
- kleur: grijsbruin (rug en staart) en wit (buik) met onregelmatige scheidingslijn tussen rug en buik. Op de foto hiernaast is die onregelmatige scheidingslijn goed te zien. De grotere Hermelijn heeft een regelmatige scheidingslijn tussen rug en buik en heeft een zwarte staartpunt.
- voornaamste voedsel: (woel)muizen
- paartijd: jaarrond (hoofdpaartijd: februari-april)
- draagtijd: 35-40 dagen (meestal worden de 5-7 jongen in mei geboren)

Bron: Zoogdierverseniging

Stuurpraat

Beste leden,

De Koninklijke Nederlandse Natuur Vereniging, een naam die een nieuwe periode inluidt, maar waar veel geschiedenis aan ten grondslag ligt. Wat maakt de KNNV nu de KNNV, toch niet alleen een naam. Al jaren achtereen zijn er steeds meer leden voor de KNNV Epe-Heerde, niet minder. We hebben een heel stabiel ledenbestand. We vormen een hele stabiele factor binnen de Nederlandse KNNV. Dat zegt wat over onze afdeling. Onze afdeling organiseert mooie evenementen en lezingen waar veel mensen op af komen. Ook vele bezoekers die (nog) geen lid zijn van de KNNV Epe-Heerde. Een afdeling waar mensen er voor elkaar zijn. Zelfs vanaf het voorjaarskamp worden de overige leden van de plantenwerkgroep op de hoogte gehouden van bijzondere (planten)vondsten en wat er die avond op tafel komt te staan. Regelmatig hoor ik van de vogelwerkgroep dat zij elkaar op de hoogte houden van een bijzondere vogel die ergens in de buurt gespot is. De geslaagde natuurdag was een voorbeeld van de fijne samenwerking tussen de leden. De kramen zagen er fantastisch uit, het was gezellig en leuk om elkaar te zien en te spreken. Naast gezamenlijke interesse in de natuur is de KNNV ook gewoonweg gezellig!

Ron Roovers, Penningmeester

Natuurdag 25 mei Foto Willie van Eldert

AGENDA

2 juli	Wandelen met Wim	24 aug.	Insectenwerkgroep - Algemene excursie
5 juli	Insectenwerkgroep-Nachtvlieders	30 aug.	Insectenwerkgroep - Nachtvlieders
14 juli	Paddenstoelenwerkgroep-Inventarisatie	1 sept.	Paddenstoelenwerkgroep - Inventarisatie
19 juli	Insectenwerkgroep-Nachtvlieders	3 sept.	Wandelen met Wim
20 juli	Insectenwerkgroep-Inventarisatie	8 sept.	Paddenstoelenwerkgroep - Inventarisatie
27 juli	Insectenwerkgroep-Algemene excursie	10 sept.	Paddenstoelenwerkgroep-Determinatie
3 aug.	Paddenstoelenwerkgroep-Inventarisatie	14 sept.	Paddenstoelenwerkgroep - Inventarisatie
6 aug.	Wandelen met Wim	22 sept.	Paddenstoelenwerkgroep - Inventarisatie
17 aug.	Insectenwerkgroep-Inventarisatie	29 sept.	Paddenstoelenwerkgroep - Inventarisatie
18 aug.	Paddenstoelenwerkgroep-Inventarisatie		

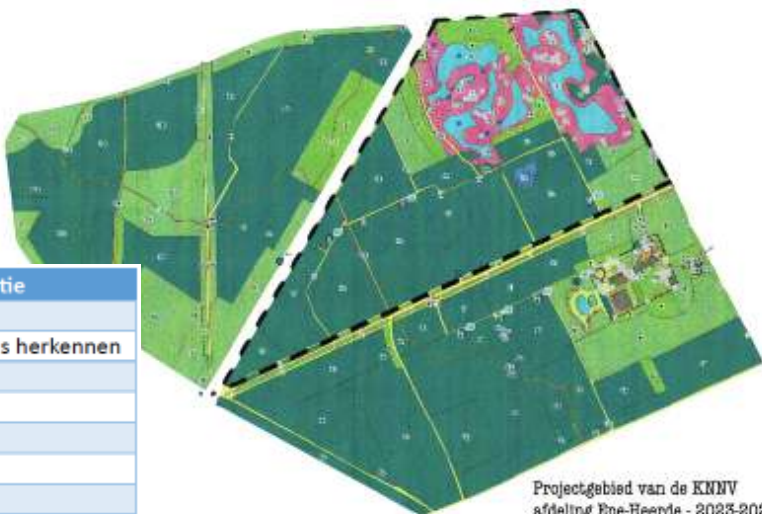
Kijk voor meer informatie op de website

Vogelexcursie 7 mei 2024 – Vitens-terrein Epe

Tekst Adrie Hottinga & Frans Bosch

Tijdens de laatste bijeenkomst van de vogelwerkgroep is afgesproken dat er meerdere excursies voor het waarnemen van vogels georganiseerd zullen worden. Zie de tabel voor een overzicht hiervan.

Locatie	Datum	Thema/organisatie
Vorchterwaarden	10 maart	Vorchten Vertelt
Vosbergen	13 april	Minicursus vogels herkennen
Polder Oosterwolde	20 april	Vogelwerkgroep
Wapenvelderbroek	25 april	VIJZ en B&EB
Wapenvelderbroek	4 mei	VIJZ en B&EB
Vitens Epe	7 mei	Vogelwerkgroep
Gortelse heide	6 juni	Vogelwerkgroep

Op dinsdagavond 7 mei hebben Miranda Brouwer, Frans Bosch, Max Messie, Adrie Hottinga en Gert Prins (tevens excursieleider) een excursie gehouden in het Vitens-terrein in Epe. De excursie startte om half acht vanaf het parkeerterrein Ossenweg/Dellenweg. Omstreeks 21.45 uur werd de excursie beëindigd, nadat onder leiding van Frans bij de vijvers nog een tijdje vleermuizen zijn geobserveerd. Tijdens de wandeling is voor het vastleggen van de vogelsoorten gebruik gemaakt van het programma Live-Atlas van SOVON. Via dit programma wordt ook de afgelegde route vastgelegd. De vogelsoorten zijn wel allemaal genoteerd, evenals de aantallen per soort. Dit geeft een indruk van de vogelsoorten die 's avonds actief zijn. In totaal werden 28 vogelsoorten waargenomen en ook nog een aantal Wilde zwijnen.

Bijenzwerm 7 mei 2024 Foto Max Messie

In een vleermuiskast ter hoogte van de Dellenweg bij de vijvers heeft een Pimpelmees een nest gemaakt. Tijdens een inventarisatieronde van Frans en Max hebben zij eitjes in de vleermuiskast gevonden. Wij stelden vast dat de Pimpelmezen juvenielen voerden.

Op de hoofdlaan die van zuidwest naar noordoost loopt, zag Gert bij een spechtengat in een beuk een bijenzwerm. Het is opmerkelijk dat deze bijenzwerm niet in het spechtengat was gekropen!

Excursieroute 7 mei 2024

Bij de vijvers hebben wij slechts één mannetje Brilduiker waargenomen, terwijl Gert tijdens één van de inventarisatieronden drie paar Brilduikers heeft waargenomen. Brilduikers broeden in een cluster op de Noordoost-Veluwe en in het IJsseldal.

Het eerste broedgeval in Nederland was in 1984, in het kolkje ter hoogte van de IJsseldijk, afslag Houtweg in Oene. Daarna zijn in onze regio onregelmatig broedgevallen vastgesteld. Ook in de vijvers van Vitens broeden onregelmatig Brilduikers. Miranda fotografeerde in 2023 een vrouwtje Brilduiker met vier juvenielen in één van de vijvers (foto).

waargenomen vogelsoorten

Vogelsoort	Aantal	Vogelsoort	Aantal
Appelvink	1	Kuifmees	3
Boerenzwaluw	overvliegend	Meerkoet	2 paar
Bonte vliegenvanger	2	Merel	11
Boomkruiper	5	Nachtzwaluw	1 (Renderklippen)
Boompieper	1	Nijlgans	1 paar
Brilduiker	1 ♂	Pimpelmees	2
Fitis	10	Roodborst	27
Gaai	1	Tjiftjaf	3
Goudhaan	3	Vink	10
Grauwe gans	2 paar	Wilde eend	2 paar en 2 ♂
Grote bonte specht	3	Winterkoning	2
Grote lijster	1 (Renderklippen)	Zanglijster	7
Houtduif	1	Zwarte mees	3
Koolmees	2	Zwartkop	6

Grauwe ganzen Foto Joke van Litsenburg

waargenomen vleermuizen

Met behulp van een batdetector zijn Rosse vleermuizen, Gewone dwergvleermuizen en Watervleermuizen gehoord (zie de kaartjes). De Rosse alleen bij het water en drie waarnemingen van Watervleermuizen langs de Ossenweg (o.a. op de parkeerplaats). Waarschijnlijk zijn ze op weg geweest naar het water. Tijdens de terugweg werden er bijzonder veel Gewone grootoorvleermuizen waargenomen.

Wandelen met Wim

Tekst & foto Hilde Ham

Het Wisselse veen, 7 mei 2024

De zon schijnt. We hebben prachtig wandelweer. Een Vuurjuffer, Lantaarntje en Dagpauwoog warmen zich op. Enkele Oranjetipjes zijn druk. Onrustig. Gehaast. Ze vliegen ogenschijnlijk zenuwachtig heen en weer. Een Koekoek laat zijn aanwezigheid luid en duidelijk horen.

Hetty leert ons de verschillen tussen Grote- en Kleine watereppe, en Grote- en Kleine valeriaan. Niet ver van de parkeerplaats, bijna op het eind van de ontspannen wandeling zorgt ze voor een grote verrassing. Op Look-zonder-look wijst ze vlak onder de bloeiende bloem, drie piepkleine eitjes van Oranjetipjes aan.

Eitje Oranjetipje

Vanwege de oranje kleur is dit ietwat gegroefde eitje minimaal een dag oud. Het wonderschone Oranjetipje vliegt van half maart tot begin mei in één generatie per jaar. De rupsen zijn kieskeurig en overleven op Pinksterbloemen, Look-zonder-look en wellicht andere kruisbloemigen.

Bron: Vlinderstichting

Wandelen met Wim: 2 april 2024

Tekst & foto's Hilde Ham

Mooie tocht over Landgoed Tongeren met een intiem familiekerkhof dat bijzondere verhalen oproept over Joodse gebruiken, kiezelstenen en teksten op grafstenen, taal, dialect, cultuur en christendom.

Vlak bij het bemoste kerkhof staan grote Douglassparren die goed herkenbaar zijn aan de kegels. Onder de bast zitten Kelderpissebedden en zwarte kevers. Maar welke? *Nalassus laevioctostriatus* (foto). Nooit eerder gezien, noch van gehoord. Een keversoort uit de familie zwartlijven (Tenebrionidae). De kever is wijdverspreid in West- en Centraal-Europa.

Voor verder informatie verwijs ik graag naar Wikipedia ([Nalassus laevioctostriatus](#)).

Adder

Dit Addervrouwtje zag Hetty Verstraaten op 20 mei, waar het op een bospad op Landgoed Tongeren lag te zonnen.

De Adder (*Vipera berus*) is de enige gifslang in Nederland en o.a. herkenbaar aan de zigzagstreef over de rug.

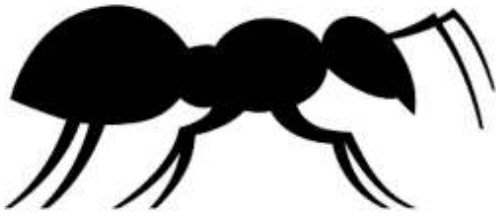
Volwassen dieren zijn 35-78 cm lang; gemiddeld 55-60 cm. Met een duidelijke driehoekige kop, zigzagtekening en verticale pupillen.

De mannetjes zijn in het algemeen grijs of bruin, met een sterk contrasterende zwarte rugstreef en contrasterende lipschilden (bovenlip). Vrouwtjes zijn vaak lichtbruin, met een donkerbruine, minder contrasterende rugstreef.

Het menu van de Adder bestaat vooral uit gewervelde dieren, zoals amfibieën, muizen, spitsmuizen, jonge konijnen, kleine vogels en vogeleieren.

Bron: RAVON

Quiz

Insectenwerkgroep

(Henk van der Spek)

1

1) Hoornaarroofvlieg
Wat doet dit insect met een gevangen prooi?

2

2) Keizerlibel
Hoe kan het insect stil hangen in de lucht?

3

3) Tot welke familie behoren deze 2 poppen
van het Bont Schaapje?

4

4) Rupsendoder
Wat gaat het met de gevangen rups doen?

5

5) St Jansvlinder: Wanneer is het St. Jan en is
deze vlinder dus te zien?

6

6) Vliegend hert: Hoe lang kan de larve wel
leven in dood eikenhout?

7) Wie kent de naam van deze lastpost?

8) Hoe heet het verschijnsel dat een insect gevaarlijk lijkt, maar dat niet is?

Kijk voor de antwoorden op blz. 11

Verrassingsexcursie “Paddenstoelen”

Tekst Cintia Wedemeijer

Zondag 9 juni zijn we op pad gegaan naar het Waterloopbos in Marknesse. Ondanks de tijd van het jaar en de recente korte droogteperiode, die een rol hebben gespeeld bij het zoeken naar paddenstoelen, hebben we toch nog paddenstoelen gevonden. In het najaar is het bos een walhalla aan soorten paddenstoelen, hetgeen uitnodigend is om deze excursie naar dit gebied nog eens te herhalen. De paden zijn goed begaanbaar. We hebben ongeveer 3,5 km afgelegd en telkens word je verrast door een mooi bouwwerk van het waterloopkundig laboratorium.

Door het mooie groen (mooi van kleur omdat het zoveel regent) en vele waterpartijen roept dit gebied zelfs een tropische sfeer op. In het Waterloopbos vind je waterloopkundige modellen van o.a. onderzoek naar de Deltawerken, de havens van Lagos en Bangkok. TNO en andere instituten hebben hier jaren onderzoek verricht naar golven en stromingen en werken met water. Onze wereldwijde bekendheid als waterbouwland danken we hieraan.

We hebben ook naar insecten gekeken en daarbij mooie rupsen gezien: van de Grote beervlinder, Witvlakvlinder (*foto*), clusters van rupsen van Daggauwogen.

Boven het water vlogen veel libellensoorten o.a. Grote keizerlibel, Viervlek en verschillende soorten juffers. Kortom veel bijvangst wat insecten betreft.

Voorts hebben we een bijzondere gal op Hondsdraf gezien: *Glechoma hederacea*. Door de loep ziet het eruit als een donzig bolletje met zilverkleurige haren.

Het Waterloopbos is veelzijdig: op het gebied van paddenstoelen (vooral in de herfst), planten, insecten en vogels met als toegevoegde waarde het culturele erfgoed als Waterloopkundig laboratorium.

Hier de lijst met gevonden paddenstoelen: Houknotszwam (*foto li. onder*), Scherpe Collybia, Witte Bultzwam, Oranje dwergmycena (*foto re. onder*), Vergroeide kogelzwam, Berk- en elsroest sl, Echte Tonderzwam, Berkenzwam, Waaierkorstzwam, Gewoon elfenbankje.

Foto's Ineke Buitenhuis, Hilde Ham, Herman Snoek, Willie van Eldert, Cintia Wedemeijer

ANTWOORDEN BIJ DE QUIZ

- 1) Hoornaarroofvlieg: met een korte steeksnuit steekt het in een gevangen insect. Er worden vervolgens enzymen naar binnen gespoten, waardoor de prooi wordt verlamd en gedeeltelijk oploest. Daarna wordt de opicssing opgezogen.
- 2) Keizerlibel: door de voorvleugels naar beneden en de achtervleugels naar boven te bewegen (en omgekeerd) kan het stil staan in de lucht.
- 3) Het Bont Schaapje behoort tot de nachtvlinders.
- 4) Rupsendoder: deze verlamt de rups, legt er eitjes in en begraaft de rups in een holletje. De larven vinden zo een "tafeltje dekje".
- 5) Op 24 juni is het Sint Jan. Het is de dag dat de geboorte van Johannes de Doper wordt herdacht. Het is ook de zonnewende.
- 6) De larven van het Vliegend hert kunnen 4 tot wel 8 jaar in oud eikenhout leven. Dit is afhankelijk van de omgevingsfactoren.
- 7) Dit is de Eikenprocessievlinder.
- 8) De Zweefvlieg kan gebruik maken van de schrikkleuren van wespen. Dit heet "mimicry", gevaarlijk lijken maar het niet zijn.

Vogelexcursie op Landgoed Vosbergen

Tekst & foto's Hilde Ham

Zaterdag 13 april 2024

Cursusleiders: Henk van Gelder en Wietske Jansen plus twee extra excursieleiders: Adrie Hottinga en Hilde Ham.

Na een inspirerende en leerzame cursusavond over huis- tuin- en keukenraamvogels op 10 april, volgt steevast een excursie. Daarin staat het oefenen en herkennen van geluiden en het waarnemen van vogels centraal. We boffen met droog en zonnig weer.

Grote bonte specht

Holenduif

De start op Landgoed Vosbergen is klokslag 7.00 uur. We lopen in twee groepen een gevarieerde route met enige bebouwing, bomen, struiken, waterpartijen en grazige weiden. Daarin foerageert een Buizerd met zijn herkenbare ambtsketting. Vlak daarbij zit een exotische Nijlgans. Aan de rand van de bebouwde kom hebben luidruchtige Roeken een kolonie gesticht. Twee Grote bonte spechten (man en vrouw), plus een Tjiftjaf kunnen we van dichtbij bewonderen. In de grachten zwemmen Wilde eenden en Meerkoeten. Na afloop van de excursie spot Adrie nog een Middelste bonte specht in de

Kasteellaan. Met 39 verschillende soorten een zéér geslaagde start voor 21 cursisten. Vraag van veel cursisten is of er in 2025 een verdiepingsslag gemaakt kan worden met een excursie.

Meikever

*Foto's Herwin Looman (1 en 2)
Hetty Verstraaten (3)*

In de maand mei is het tijd voor de Meikevers! Ze kunnen flink brommen, maar zijn zeer geliefd bij fotografen om de bijzonder mooie verschijning.

De larven leven 3 á 4 jaar onder de grond en worden bijna 5 cm groot. Aan het eind van de zomer verpoppen zij zich tot volwassen kever (in een popkamer ca. 40 cm diep). Pas in het voorjaar (mei!) komt de kever naar boven en gaat eten om binnen 2 weken geslachtsrijp te zijn. Het laatste stadium (niet langer dan een paar weken), als vliegende kever is alleen voor de voortplanting.

Weidevogel excursies Wapenvelderbroek

Tekst Adrie Hottinga

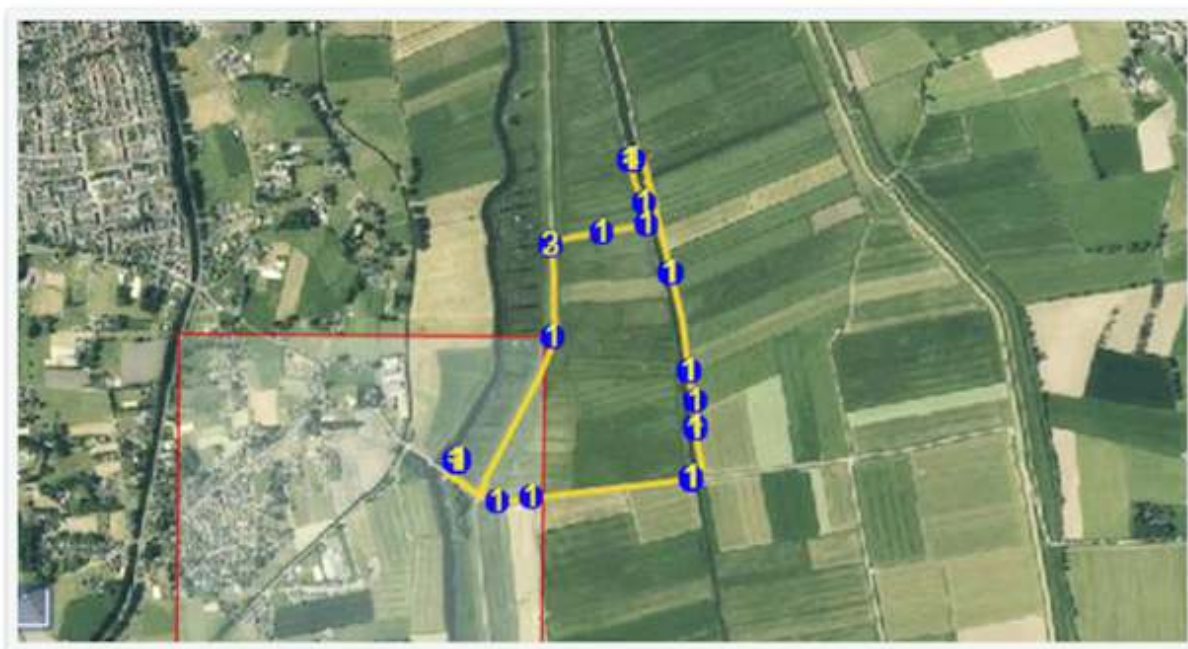
Inleiding

Op verzoek van de agrarische natuurvereniging Veluwe-IJsselzoom (VIJZ) en IJsselvallei Boert en Eet Bewust heeft de vogelwerkgroep een bijdrage geleverd voor twee excursies in het weidevogelgebied Wapenvelderbroek. Op 25 april is er 's avonds een excursie georganiseerd en op 4 mei 's morgens. Naast mijn deelname namens de vogelwerkgroep waren er twee agrariërs aanwezig die gronden in eigendom en beheer hebben in het Wapenvelderbroek. Vanuit de vogelwerkgroep is vooral de kennis over weidevogels gedeeld en vanuit de agrariërs de dilemma's voor de voederwinning in relatie tot deelname aan weidevogelpakketten voor bescherming van weidevogels. Op zich is het goed dat ideeën, standpunten enz. met elkaar worden gedeeld en dat inzicht wordt verkregen in de doelen die door het Collectief Veluwe en de agrarische natuurverenigingen nagestreefd worden. Tijdens de twee wandelingen waren er interessante discussies over met name de bemesting problematiek en de invloed van maaien en beweiding op de broedresultaten van weidevogels.

Het startpunt voor beide excursies was vanaf het parkeerterrein ter hoogte van de Revelingseweg in Wapenveld. Dit is een goed startpunt in de landschapszone Veessen-Wapenveld, zodat ook kennis over overige vogelsoorten gedeeld kan worden. En uiteraard ook over het beheer dat door het waterschap Vallei en Veluwe wordt uitgevoerd in de landschapszone Veessen-Wapenveld. De vogelwerkgroep is betrokken bij de uitvoering van het nieuwe beheerplan van de landschapszone.

Excursies

De avondexcursie op 25 april viel letterlijk in het water, vanaf het begin van de wandeling om kwart over zeven tot negen uur alleen maar regen, waardoor er niet veel vogelsoorten werden waargenomen en was er ook geen informatie-uitwisseling over vogelzang. Interessant was wel de waarneming van meerdere Waterrallen tijdens de terugwandeling over de Westdijk. De Waterrallen lieten zich niet onbetuigd en waren druk met de balts. Op zaterdagmorgen 4 mei was er een stralende zon en is veel informatie uitgewisseld over vogelzang, biotopen, vogeldichtheden en uiteraard was er discussie over de relatie tussen agrarisch ondernemen en weidevogelbescherming. Voor beide excursies was een goede belangstelling met respectievelijk 18 en 20 deelnemers. Afgesproken is dat in 2025 weer dit type excursies georganiseerd zullen worden.

Route: zie kaartje - startpunt parkeerterrein ter hoogte van Revelingseweg (afgelegde route: circa 3 km)

Waargenomen vogelsoorten

Vogelsoort	Landschapszone (status)	Wapenvelderbroek (status)	Status Rode Lijst	Vogelsoort	Landschapszone (status)	Wapenvelderbroek (status)	Status Rode Lijst
Aalscholver	foeragerend	foeragerend		Kokmeeuw		foeragerend	
Blauwe reiger	foeragerend	foeragerend		Kuifeend	broedvogel	broedvogel	
Boerenzwaluw	broedvogel	broedvogel	gevoelig	Meerkoet	broedvogel	broedvogel	
Bosrietzanger	broedvogel			Merel	broedvogel		
Braamsluiper	broedvogel			Rietgors	broedvogel	broedvogel	
Buizerd	jagend	jagend		Rietzanger	broedvogel		
Ekster	broedvogel			Roerdomp	broedvogel	foeragerend	
Fitis	broedvogel			Scholekster		broedvogel	oranje lijst
Gele kwikstaart		broedvogel	gevoelig	Slobeend		broedvogel	kwetsbaar
Grasmus	broedvogel			Tjiftjaf	broedvogel		
Graspieper		broedvogel	gevoelig	Tureluur		broedvogel	gevoelig
Grote bonte specht	broedvogel			Velduil		?	ernstig bedreigd
Grutto		broedvogel	gevoelig	Waterhoen	broedvogel	broedvogel	oranje lijst
Holenduif	foeragerend	foeragerend		Wilde eend	broedvogel	broedvogel	
Houtduif	broedvogel	foeragerend		Winterkoning	broedvogel		
Kievit		broedvogel	oranje lijst	Wulp		broedvogel	
Kneu	broedvogel	foeragerend	gevoelig	Zwarte kraai	broedvogel		
Knobbelzwaan	broedvogel	broedvogel		Zwartkop	broedvogel		
Koekoek	broedvogel		kwetsbaar				

Toelichting

Op 25 april werden tijdens de eerste excursie weinig vogels waargenomen, vanwege de aanhoudende regenbuien, in tegenstelling tot 4 mei toen het prima weer was om vogels te spotten. In totaal zijn 37 vogelsoorten waargenomen in de landschapszone en het Wapenvelderbroek. Van de 37 waargenomen vogelsoorten zijn negen soorten op de zogenaamde rode lijst geplaatst en drie vogelsoorten staan op de oranje lijst. De oranje lijst is een waarschuwingslijst als mogelijke voorbode van het plaatsen van vogelsoorten op de rode lijst. De rode lijst is een "noodklok" voor vogelsoorten waar het niet goed mee gaat in Nederland. Het Wapenvelderbroek herbergt meerdere vogelsoorten die op de rode lijst zijn geplaatst. Daarmee hebben de grondeigenaren en de agrarische natuurvereniging Veluwe-IJsselzoom een enorme stimulans om via het aangepast agrarisch beheer deze vogelsoorten te beschermen. Zij doen dat op veel percelen met uitgesteld maaibeheer. Ook zijn er op meerdere locaties waterpompen met zonnecollectoren aanwezig voor het vernatten van graslandpercelen. Nestlocaties worden gelokaliseerd via de inzet van een drone met een warmtebeeldcamera. Via de KNNV Epe-Heerde is Matthijs Bootsma actief als dronepiloot voor het zoeken naar de nestlocaties met de drone. Hierdoor is er ook een relatie met de waarnemers van de Vrienden van het Boerenland en de vogelwerkgroep van de KNNV Epe-Heerde. Het is aan te bevelen om de samenwerking tussen enerzijds het Collectief Veluwe en de VIJZ en anderzijds de KNNV, uit te breiden voor monitoring en voorlichting over meerdere faunagroepen!

Grutto Foto Matthijs Bootsma

Vogel excursie

Dreigende wolken tijdens de opbouw van het terrein

De wethouders van Heerde en Epe vertellen over hoe de gemeenten met natuurbeheer omgaan

Bezoekers arriveren op het terrein

De boswachter vertelt over het heidebeheer van de Renderklippen

Natuurdag 25 mei Renderklippen

Larve van een Weldebeekjuffer in het aquarium

Insectenhotel, gemaakt door zorgboerderij De Eikenhorst. De Jan Nienhuis Vereniging uit Heerde heeft subsidie hiervoor verleend

Tijdens de Natuurdag konden kinderen meehelpen bij de invulling hiervan

Foto's: Alex van der Aa, Hilde Ham, Herman Snoek, Henk van Woerden, Maarten Hoedeman

Vogel excursie Polder Oosterwolde – 20 april 2024

Tekst Adrie Hottinga

De vogelwerkgroep heeft besloten om vanaf 2024 meerdere excursies te organiseren. De aftrap was op zaterdagmorgen 13 april op het Landgoed Vosbergen. Deze excursie stond in het teken van de mini vogelcursus die was georganiseerd door Wietske Jansen en Henk van Gelder. De tweede excursie werd op 20 april gehouden in de Polder Oosterwolde. Acht leden en een gast lid namen deel aan de vroege vogelexcursie (Annette Kolff en Peter Hofs, Eljada Bos, Cootje Fiks, Margriet Maan, Henk van Gelder, Max Messie, Gerjan Petter en Adrie Hottinga).

Het vertrekpunt was om half zes vanaf de parkeerplaats Markstraat in Heerde en om zes uur startte de wandeling in Oosterwolde. De wandeling door het reservaat van Staatsbosbeheer en langs het Drontermeer had een lengte van circa 8 kilometer. Van Staatsbosbeheer was een éénmalige vergunning verkregen voor deze excursie, mits de waarnemingen genoteerd werden. Gerjan Petter heeft alle waarnemingen ingevoerd in waarneming.nl. Zowel Gerjan als Peter hadden de telescoop meegenomen en vooral op de dijk langs het Drontermeer kon hier goed gebruik van gemaakt worden. De route startte ter hoogte van de Grote woldweg bij de ingang van het weidevogelreservaat. Het beheerpad langs De Riethaere werd gevolgd tot de Zomerdijk, vervolgens wandelden wij over de Zomerdijk langs het Drontermeer en via Noordeinde weer terug via de Grote Woldweg. Het is een interessante route

Mannetje Gele kwikstaart Foto Cootje Fiks

die veel waarnemingen oplevert van moeras- en rietvogels, water-
vogels, ganzen en weidevogels.

Het weidevogelreservaat Polder Oosterwolde beslaat een totale oppervlakte van 250 hectare, onderverdeeld in vier gedeelten, waarvan het feitelijke weidevogelgedeelte een oppervlakte heeft van 185 hectare. In het centrum van het weidevogelreservaat ligt een oude eendenkooi (z.g. wintertalingenkooi) met twee vangplassen en zeven vangpijpen. De eendenkooi is nog in gebruik bij Jan van de Wetering. Deze eendenkooi heeft een kooicirkel van 1.506 meter en binnen deze kooicirkel geldt een strikte bescherming voor het gebruik van de eendenkooi als vangmiddel voor Wilde eenden.

Reebok Foto Cootje Fiks

In het Drontermeer liggen de zogenaamde “poffertjes”; kleine eilandjes waar veel ganzen en waterwild aanwezig zijn. Deze “poffertjes” zijn aangelegd voor de versterking van de natuurwaarden in het Drontermeer.

Waarnemingen

Er zijn opvallend veel Cetti's zangers waargenomen, maar ook de Rietzangers waren goed vertegenwoordigd. De Roerdomp in De Riethaere liet zich enkele malen horen, evenals enkele Blauwborsten. Er baltsten meerdere paren Bruine kiekendieven en langs het Drontermeer hoorden wij meerdere Nachtegalen en bij de “poffertjes” zagen wij meerdere paren Krooneenden. Van de drie soorten ganzen, was de Grauwe gans met vele honderden

aanwezig en de Grote Canadese gans met enkele tientallen en de Nijlgans met > 10 ex. Meerdere Knobbelzwanennes, terwijl er buiten het reservaat ook circa 140 niet broedrijpe Knobbelzwanen foerageerden.

In totaal hebben wij 78 soorten vogels waargenomen en twee soorten zoogdieren, respectievelijk drie Reeën en veel hazen. Als excursie gebied is Oosterwolde zeker de moeite waard om in het voorjaar te bezoeken.

< Reebok in reservaat Foto Cootje Fiks

Waarnemingen vogels en zoogdieren:

Rode lijst – 17 soorten en Oranje lijst – 8 soorten

Soort	Reservaat	Drontermeer/ Zomerdijk	Noordeinde
Aalscholver	x	x	
Bergeend	x	x	
Blauwborst	3		
Blauwe reiger	x	x	x
Boerenzwaluw (RL)		x	
Bruine kiekendief (OL)	paar	paar	
Buizerd	x		
Cetti's zanger	8		
Ekster			x
Fazant	paar		
Fuut (OL)	x	x	
Gaai			x
Gekraagde roodstaart		1	
Gele kwikstaart (RL)	x	x	
Graspieper (RL)	x	x	x
Grauwe gans	vele honderden	x	x
Groenling			x
Grote bonte specht		x	x
Grote Canadese gans	vele tientallen	x	
Grote gele kwikstaart		1	
Grutto (RL)	x		
Havik	1 ♀		
Heggenmus	x	x	x
Holenduif	x	x	x
Houtduif	x	x	x
Huismus		x	x
Kauw			x
Kievit (OL)	x		
Kleine karekiet	8		
Kleine mantelmeeuw		x	
Kneu (RL)	x	x	x
Knobbelzwaan	x	x	x
Kokmeeuw (OL)		x	
Koolmees			x
Krakeend	x	x	
Krooneend		3 paar	
Kuifeend	x	x	
Lepelaar	1		
Meerkoet	x	x	
Merel	x	x	x

Rietzanger in De Riethere Foto Cootje Fiks

Soort	Reservaat	Drontermeer/ Zomerdijk	Noordeinde
Nachtegaal (RL)		x	
Nijlgans	10	x	
Oeverzwaluw		x	
Ooievaar	x		paar
Pijlstaart	6		
Pimpelmees			x
Putter		x	x
Raaf (RL)	1		
Rietgors	10		
Rietzanger	x	x	
Roerdomp (RL)	x		
Roodborst		x	x
Roodborsttapuit			1 ♂
Scholekster (OL)	x		
Slobeend (RL)	x	x	
Smient	6		
Snor (RL)	10		
Spreeuw (OL)	x	x	x
Sprinkhaanzanger	1		
Tafeleend (OL)		x	
Tjiftjaf		x	x
Torenvalk (RL)	x		
Tureluur (RL)	x		
Turkse tortel			x
Veldleeuwerik (RL)	x		
Vink		x	x
Visdief		x	
Watersnip (RL)	x		
Wilde eend	x	x	x
Winterkoning	x	x	x
Wintertaling (RL)	x		
Witte kwikstaart (OL)	x	x	x
Wulp (RL)	x		
Zanglijster		x	x
Zilvermeeuw		x	
Zomertaling (RL)	x		
Zwarte kraai	x	x	x
Zwartkop		x	x
Europese haas	x	x	
Ree	3		

Impressie van Eljada Bos

Resultaten van de vogelexcursie op 6 juni naar de Gortelse heide

Excursieleaders: Gerjan Petter en Matthijs Bootsma. Aantal deelnemers: 14

Er werden 25 vogelsoorten waargenomen, hierbij een Kuifmees (oranje lijst), een Raaf (gevoelig op de rode lijst) en 3x Kneu (gevoelig op de rode lijst). Overige waarnemingen: Wild zwijn, Vliegend hert, Gerimpelde spanner en na de excursie heeft Matthijs nog een overvliegende Houtsnip en een Boommarter gezien op de Oranjeweg. Frans Bosch noteerde op zijn fietstochtje naar huis op zeker zes locaties Nachtzwaluwen.

Knobbelzwaan Foto Joke van Litsenburg

Onbekend? (4)

Nieuwe soort: Sparrenveertje of Pluizige ragebol (*Pterula multifida* Fr.)

Sparrenveertje. Nooit eerder van gehoord noch gezien. Alhoewel? Misschien over het hoofd gezien? Wel eerder gezien, maar onwetend dat dit een paddenstoel is?

Naast een schitterende groep Gekraagde aardsterren wijst Herwin ons op een verzameling Sparrenveertjes in het Kloosterbos bij Wapenveld. 'Is dat een paddenstoel?', vraag ik. De retorische vraag blijft in de lucht hangen. Niemand geeft antwoord. Logisch. Natuurlijk is het een paddenstoel. Paddenstoelen vormen ons referentiekader.

Ik maak foto's van de schimmel behorend tot Pterulaceae familie en voer het in op Waarneming.nl. De soortenlijst groeit langzaam maar gestaag. Inmiddels staat de teller op 621. De rode stippen op de verspreidingskaart geven aan waar deze vrij algemene herfstsoort voorkomt.

In de Veldgids Paddenstoelen II van Nico Dam en Thomas W. Kuiper (p. 288-289) bestudeer ik de kenmerken. 'Vruchtlichaam een dicht vertakte struik met talloze dunne takken die vanuit een dunne en korte centrale steel ontspringen, in omtrek ongeveer bolrond, en er van een afstand uitzien als een pluizige ragebol, in groepen groeiend, zelden solitair. Individuele exemplaren tot 6 cm hoog en ongeveer net zo breed, met een centrale steel van nauwelijks 2 mm dik, waaruit talloze dunne zijtakken ontspringen, die zelf ook weer vertakken, enz, tot aan de opvallende spitse toppen, het geheel vormt een dichte struik. Oppervlak van de takken glad en kaal, ziet er wat wasachtig uit (loep!), jong wittig crème of wat vleeskleurig-grauw, bij verouderen bruiner wordend. Consistentie elastisch. Geur sterk fenolachtig ('chemisch').'

Nu deze sapotrofe 'bruine struikjes' op strooisel van naald- en loofhout een naam hebben gekregen, kan ik ze in het veld herkennen.

Op het achterblad:

Heideringelrups (*Malacosoma castrensis*), in mei waargenomen op de Renderklippen in Epe door Jenneke Kamphuis.

Deze nachtvlinder is vrij zeldzaam en komt vooral voor in heidegebieden in de oostelijke helft van het land en op de eilanden Texel en Terschelling

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

www.editoo.nl

Indien onbestelbaar retour: Norelholtweg 4, 8161NA EPE